

14. november 2019
Sagsnr. 19/06560
Klagenummer: 1004651

AFGØRELSE FRA MILJØ- OG FØDEVAREKLAGENÆVNET

**MILJØ- OG
FØDEVAREKLAGENÆVNET**

Toldboden 2
8800 Viborg

ÆNDRING af dispensation i sag om opførelse af rundbuehal indenfor fortidsmindebeskyttelseslinjen i Haderslev Kommune

Tlf. 72 40 56 00
CVR-nr. 37795526
EAN-nr. 5798000026070
nh@naevneneshus.dk
www.naevneneshus.dk

Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse efter naturbeskyttelseslovens § 18, stk. 1, jf. § 65, stk. 2, jf. 78, stk. 1, 1. pkt.¹

Miljø- og Fødevareklagenævnet ændrer Haderslev Kommunes afgørelse af 22. juli 2019 om dispensation til opførelse af en rundbuehal indenfor fortidsmindebeskyttelseslinjen på matr. nr. F1 , beliggende A2 , 6500 Vojens, til et afslag.

Det indbetalte klagegebyr tilbagebetales.

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet² og gebyrbekendtgørelsens § 2.³ Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. naturbeskyttelseslovens § 88, stk. 1.

Afgørelsen er truffet af formanden på nævnets vegne, jf. § 8 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

¹ Lovbekendtgørelse nr. 240 af 13. marts 2019 om naturbeskyttelse.

² Lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

³ Bekendtgørelse nr. 132 af 30. januar 2017 om gebyr for indbringelse af klager for Miljø- og Fødevareklagenævnet mv.

1. Klagen til Miljø- og Fødevareklagenævnet

Afgørelsen er den 5. august 2019 påklaget til Miljø- og Fødevareklagenævnet af Slots- og Kulturstyrelsen.

Klager har anført, at

- fortidsmindet er synligt i landskabet,
- opførelse af en bygning på stedet vil påvirke fortidsmindets betydning som landskabselement,
- gravearbejder i forbindelse med byggeri vil medføre en risiko for beskadigelse af de arkæologiske lag omkring fortidsmindet, og at
- der ikke er afsøgt alternative placeringer bag eksisterende bebyggelse.

Klagepunkterne er nærmere uddybet i afsnit 2.3.

2. Sagens oplysninger

2.1 Ejendommen/området

Ejendommen er en landbrugsejendom på ca. 31.892m² i landzone i et let til jævnt kuperet og åbent landskab med opdyrkede marker, samt få og spredte bebyggelser. Langs med ejendommens nordlige skel løber en offentlig vej, A3 . Størstedelen af ejendommen er omfattet af fortidsmindebeskyttelseslinjen omkring et fredet forsvarsanlæg fra 1. verdenskrig.

Det fremgår af luftfotos og oplysninger fra BBR, at der på ejendommen er opført bolig i 1872 på ca. 225 m², en staldbygning på ca. 100 m², en bygning på ca. 20 m², samt to lader på henholdsvis ca. 60 m² og 99 m². Der er etableret beplantning langs ejendommens syd-, øst-, og vestlige skel. Den sydlige halvdel af fortidsmindet ligger på ejendommens nordvestlige hjørne, der tillige er bevokset med større træer.

Det fremgår af Slots- og Kulturstyrelsens hjemmeside "Fund og Fortidsminder", at det beskyttede fortidsminde (fredningsnr. 390876) et forsvarsanlæg, der indgik i den tyske Sikringsstilling Nord, som blev opført under 1. verdenskrig. På forsvarsanlægget ligger sprængte rester af et mellemsvært batteri, adskillige kratere af varierende størrelse og dybde, samt rester af delvist fyldte skyttegrave og batterigrave. Videre følger det af fredningsteksten, at forsvarsanlægget udstrækker sig på et henholdsvis ca. 250 m nordvestligt til sydøstligt, og ca. 30 m nordøstligt til sydvestligt stort areal, der gennemskæres af A4 . Det fremgår desuden af luftfotos, at fortidsmindet i sin helhed er bevokset med større træer.

2.2 Den påklagede afgørelse

Haderslev Kommune har den 22. juli 2019 meddelt dispensation til opførelse af en rundbuehal indenfor fortidsmindebeskyttelseslinjen på ejendommen med nærmere vilkår om gravearbejdet i forbindelse med opførelsen.

Det fremgår af afgørelsen, at der den 12. juli 2018 er ansøgt om opførelse af en rundbuehal med en grundplan på ca. 15 x 10 m og en samlet højde på ca. 6 m. Hallen ønskes opført ca. 9 m sydøst for fortidsmindet.

Det fremgår af afgørelsen, at Museum Sønderjylland ikke har haft bemærkninger til det ansøgte påvirkning af de landskabelige hensyn, der skal varetages efter fortidsmindebeskyttelseslinjen.

Det fremgår af afgørelsen, at Haderslev Kommune finder, at der er tale om et særligt tilfælde, der kan begrunde en dispensation fra fortidsmindebeskyttelseslinjen. Kommunen har vurderet, at opførelse af rundbuehallen ikke vil medføre en negativ oplevelse af fortidsmindet som landskabselement, herunder påvirke indsynet til og udsynet fra fortidsmindet. Kommunen har lagt vægt på, at fortidsmindet ikke er synligt i landskabet, og at det ansøgte skal placeres i forbindelse med eksisterende bebyggelse på ejendommen.

Det er herudover Haderslevs Kommunes opfattelse, at opførelse af hallen kun vil medføre en begrænset risiko for at finde kulturhistoriske levn omkring fortidsmindet, idet Museum Sønderjylland ikke har haft indvendinger til den påtænkte placering.

2.3 Klagens indhold

Klager har under henvisning til fredningsteksten på ”Fund og Fortidsminde” bemærket, at fortidsmindet er synligt i landskabet, idet der ses rester af både skytte- og batterigrave i området. Hertil kommer, at fortidsmindets udstrækning fremgår af skyggekort, hvorfor klager mener, at afgørelsen kan være truffet på et urigtigt grundlag.

Klager har med henvisning til luftfotos og kortlag anført, at dispensationen strider mod de landskabelige- og arkæologiske hensyn, som skal varetages efter fortidsmindebeskyttelseslinjen, idet rundbuehallen vil påvirke fortidsmindets betydning som landskabselement, herunder indsynet til og udsynet fra fortidsmindet. Det fremgår desuden af klagen, at gravearbejder ved opførelse af hallen vurderes at kunne udgøre en risiko for beskadigelse af eventuelle arkæologiske lag i området.

Det er herudover klagers vurdering, at der på ejendommen findes alternative placeringer til opførelse af det ansøgte, således at det kan opføres bag eksisterende bebyggelse.

2.4 Haderslev Kommunes bemærkninger til klagen

Haderslev Kommune har den 28. august 2019 bemærket til klagen, at kommunen ved afgørelsen ikke har fundet grundlag for at tilsidesætte Museum Sønderjyllands vurdering af rundbuehallens landskabelige påvirkning af fortidsmindet.

Endvidere har Haderslev Kommune anført, at den registrerede udstrækning af fortidsmindet ikke stemmer overens med de luftfotos og kortlag, som klager har henvist til, da en jordhøj, der fremgår af skyggekartet, ikke er en del af registreringen.

Haderslev Kommune har desuden bemærket, at de fremlagte kortlag viser, at terrænet i landskabet og den eksisterende bebyggelse på ejendommen vil afskærme det ansøgte. Endelig har Haderslev Kommune fastholdt vurderingen af, at der er begrænset risiko for at støde på jordfaste fortidsminder på det pågældende areal.

3. Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger og afgørelse

3.1 Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger

Efter naturbeskyttelseslovens § 18, stk. 1, må der ikke foretages ændring i tilstanden af arealet inden for 100 meter fra fortidsminder (fortidsmindebeskyttelseslinjen), der er beskyttet efter bestemmelserne i museumsloven. Der må ikke etableres hegn, placeres campingvogne og lignende.

Naturbeskyttelseslovens § 18, stk. 1, er en forbudsbestemmelse, der suppleres af en række undtagelser i stk. 2 og stk. 3. Ifølge naturbeskyttelseslovens § 18, stk. 3, gælder forbuddet i stk. 1, ikke for fortidsminder, der ikke er synlige i terrænet samt for fortidsminder, der er nævnt i bilag 1 til loven.

Formålet med fortidsmindebeskyttelseslinjen er at sikre fortidsmindernes værdi som landskabselementer. Både den generelle betydning af fortidsminderne i landskabsbilledet, indsyn til og udsyn fra fortidsminderne skal sikres med bestemmelsen. Samtidig skal bestemmelsen sikre de arkæologiske lag i området omkring fortidsminderne, idet der ofte er særlig mange kulturhistoriske levn i områderne tæt ved de fredede fortidsminder.

Kommunen kan i særlige tilfælde meddele dispensation fra forbuddet mod tilstandsændringer, jf. naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 2. I overensstemmelse med bestemmelsens ordlyd er praksis meget restriktiv.

I den enkelte sag skal der foretages en konkret vurdering af, om formålet med den ansøgte bebyggelse er så væsentligt, at den generelle beskyttelsesinteresse og hensynet til sikring af de arkæologiske lag bør vige, og en konkret vurdering af det ansøgte påvirkning af det beskyttede fortidsminde.

Efter praksis har det også betydning, om en dispensation kan medføre præcedens i strid med formålet med forbuddet. I vurderingen af den enkelte sag indgår derfor overvejelser om, hvilken betydning en dispensation kan få for fremtidige sager. Hvis der meddeles dispensation, skal andre lignende sager som udgangspunkt behandles på samme måde. Efter praksis vejer den generelle beskyttelsesinteresse tungt, uanset at den enkelte sag kan have begrænset betydning.

Miljø- og Fødevareklagenævnet lægger til grund, at fortidsmindet er synligt i landskabet, hvorfor det ansøgte ikke omfattes af undtagelsen i naturbeskyttelseslovens § 18, stk. 3. Nævnet har ved vurderingen heraf lagt vægt på, at forsvarsanlægget fremgår af kortlag, herunder skyggekort, topografiske kort, og at fredningsteksten på ”Fund og Fortidsminder” er udarbejdet i forbindelse med seneste tilsyn med fortidsmindet i 2016.⁴

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder, at der ikke foreligger et sådant særligt tilfælde, som kan begrunde en dispensation fra forbuddet mod tilstandsændringer indenfor fortidsmindebeskyttelseslinjen.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har ved vurderingen lagt vægt på, at rundbuehallen efter oplysningerne om størrelsen og en placering ganske tæt på forsvarsanlægget vil påvirke oplevelsen af det som landskabselement, herunder indsynet til og udsynet fra fortidsmindet. Nævnet har videre lagt vægt på, at det ansøgte i strid med hensynene bag fortidsmindebeskyttelseslinjen vil medføre en uønsket forøgelse af bebyggelsen på ejendommen og kan sløre forståelsen af fortidsmindets funktion som forsvarsværk.

Endvidere har Miljø- og Fødevareklagenævnet lagt vægt på hensynet til sikring af de arkæologiske lag omkring fortidsmindet, da gravearbejder i forbindelse med opførelse af hallen kan risikere at beskadige eventuelle arkæologiske lag i området.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har tillige lagt vægt på den restriktive praksis indenfor fortidsmindebeskyttelseslinjen, ligesom det er indgået i nævnets vurdering, at der ikke er afsøgt en alternativ beliggenhed til det ansøgte. Endelig finder nævnet, at en dispensation vil kunne få betydning i andre lignende sager om opførelse af bebyggelse og dermed skabe præcedens i strid med beskyttelsens formål.

3.2 Gebyr

Som følge af afgørelsen tilbagebetales det indbetalte klagegebyr, jf. gebyrbekendtgørelsens § 2, stk. 2, nr. 1 og 2.

3.3 Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse

Miljø- og Fødevareklagenævnet ændrer Haderslev Kommunes afgørelse af 22. juli 2019 om dispensation til opførelse af en rundbuehal indenfor fortidsmindebeskyttelseslinjen på matr. nr. F1 , beliggende A1 , 6500 Vojens, til et afslag.

⁴ Jf. Slots- og Kulturstyrelsens hjemmeside ”Fund og Fortidsminder” under afsnittet fortidsmindets undersøgelseshistorie.